

Právo na informace

Informace veřejného sektoru a otevřená data

NP302Zk Informační technologie ve veřejné správě a e-government

Jakub Míšek

18. 9. 2018

NP302Zk Informační technologie ve veřejné správě a e-government

Vítejte!

- Termíny: 18. 9., 21. 9. a 9. 11.
- Zkouška je písemná
  - 4 otevřené otázky
  - Termíny budou vypsány počátkem listopadu
  - Určitě budou nějaké před vánoci

NP302Zk Informační technologie ve veřejné správě a e-government

- Základní literatura:
  - POLČÁK, R. et al. *Právo informačních technologií*. Praha: Wolters Kluwer, 2018.

Právo na informace, PSI a open data

- Přehled přednášky:
  - Právo na informace
    - Základní koncepty
      - Data a informace veřejného sektoru
    - Mezinárodní úmluvy
    - Právo evropské unie + přístup k informacím EU
    - Česká právní úprava
      - Povinný subjekt
      - Informace a její formát
      - Žádost a zveřejnění
      - Povinnosti při publikaci
      - Překážky v poskytování informací
  - Opakované užití informací veřejného sektoru
    - Otevřená data
      - Překážky při poskytování otevřených dat

Data a informace veřejného sektoru

- Data v. Informace
- Veřejná správa a samospráva – velké množství dat
  - Příklady:
    - Statistická data
    - Kartografické informace
    - Meteorologické informace
    - Právní informace
    - Jízdní řády
    - Katastr nemovitostí
    - Zdravotnické informace
    - Informace veřejných knihoven
    - Výsledky výzkumu a vývoje
    - Údaje z rejstříků, o nakládání s veř. prostředky, o zaměstnancích veř. sektoru, údaje zpravodajských služeb
    - ...

Data a informace veřejného sektoru

- Přístup k informacím veřejného sektoru
  - Základní politické právo
  - Princip publicity veřejné správy
  - Výkon veřejné moci
- Opakované užití informací veřejného sektoru
  - Ekonomický aspekt
  - Akcent v oblasti soukromého práva
  - Otevřená data – vysoká efektivita

Právo na informace – mezinárodní kontext

- Řeší primárně přístup k informacím
- Všeobecná deklarace lidských práv (1948)
  - Čl. 19 - právo na svobodu projevu zahrnující právo jakýmikoli prostředky vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (1966)
  - Podobně jako v případě Všeobecné deklarace lidských práv – právo na informace jako předpoklad a součást práva na svobodu projevu
- Úmluva Rady Evropy o ochraně lidských práv a základních svobod (1950)
  - Ratifikováno 1992

Právo na informace – mezinárodní kontext

- Doporučující dokumenty Rady Evropy
  - Např. Rezoluce a doporučení Poradního shromáždění Rady Evropy o masmédiích a lidských právech, o deklaraci Výboru ministrů Rady Evropy o svobodě projevu informací ze dne 29. 4. 1982
  - Obsahují základní principy práva na informace
    - Každá osoba má právo obdržet informace uchovávané státními orgány
    - Žadatel o informace není povinen prokazovat důvody své žádosti
    - Přístup k informacím má být uplatňován na principu rovnosti
    - Informace mají být poskytnuty v přiměřené lhůtě
    - Státní orgán musí sdělit důvody odepření informací
    - Zamítnutí žádosti musí být přezkoumatelné.

Právo na informace – mezinárodní kontext

- Úmluva Rady Evropy o přístupu k úředním dokumentům (CETS č. 205; Tromsø, 18, června 2009)
  - Zaručuje přístup k úředním dokumentům (= všem informacím zaznamenaným v jakékoli podobě)
    - Minimální povinné subjekty dle Úmluvy - orgány státní správy a samospráv, orgány zákonodárné moci, orgány soudní moci a fyzické a právnické osoby, pokud vykonávají správní pravomoc
  - V současné době ratifikovalo 10 států Rady Evropy
    - Např. Finsko, Estonsko, Litva, Maďarsko a Černá hora
    - ČR zatím ne

Právo na přístup k informacím – kontext EU

- Listina základních práv a svobod Evropské unie (2010/C 83/02)
  - Součást práva na svobodu projevu (čl. 11)
  - Právo na přístup k dokumentům orgánů, institucí a jiných subjektů Unie, a to bez ohledu na to, na jakém nosiči se dokumenty nachází (čl. 42)
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1049/2001 ze dne 30. května 2001 o přístupu veřejnosti k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise
  - Možnost upřít poskytnutí informace v případech, že by poskytnutím došlo k porušení ochrany veřejného zájmu, případně ochrany soukromí a osobních údajů (po provedení testu proporcionality)

Právo na informace – kontext EU

- Akcent na opětovné užití informací
- Guidelines for improving the synergy between the public and the private sectors in the information market (1989)
  - *„Veřejné organizace mají umožnit, aby byly jejich informace přístupné soukromému sektoru v opětovně využitelné podobě prostřednictvím elektronických informačních služeb.“*
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/98/ES ze dne 17. listopadu 2003 o opakovaném použití informací veřejného sektoru („PSI směrnice“)
  - Novela v podobě směrnice 2013/37/EU.
  - Jejím cílem je zajištění ekonomické efektivity

Směrnice 2003/98/ES ve znění směrnice 2013/37/EU

- Nezakládá povinnost poskytovat informace
- Obecná zásada – pokud se poskytují informace, je třeba to dělat tak, aby byly co nejsnadněji opětovně využitelné
- Aplikace na „dokumenty“
  - Čl. 2 odst. 3: obsah (nebo jeho část) na jakémkoli nosiči (psaný či tištěný na papíře či uložený v elektronické formě nebo jako zvuková, vizuální nebo audiovizuální nahrávka)
  - Výjimky:
    - dokumenty, které nepřísluší do oblasti veřejných úkolů daného subjektu
    - dokumenty zatížené právy duševního vlastnictví třetí strany
    - dokumenty s omezeným přístupem z důvodu ochrany osobních údajů
    - dokumenty, které mají v držení kulturní instituce jiné než knihovny, muzea a archivy
    - Možná situace – dokument je přístupný, ale ne opětovně využitelný

Směrnice 2003/98/ES ve znění směrnice 2013/37/EU

- Poměrně technické termíny
  - Otevřený formát
  - Strojově čitelný formát
  - Otevřené formální normy

Navrhovaná novela směrnice 2003/98/ES

- Ještě silnější akcent na zajištění opětovného užití
- 3 hlavní novinky:
  - 1) Rozšíření povinných subjektů o veřejné podniky
    - Definice vychází ze směrnice 2014/25/EU
    - podnik, ve kterém veřejní zadavatelé mohou vykonávat přímo nebo nepřímo dominantní vliv na základě vlastnických práv k podniku, finanční účasti v něm nebo pravidel, jimiž se řídí. O dominantní vliv veřejných zadavatelů se jedná, pokud v kterémkoliv z níže uvedených případů tito veřejní zadavatelé přímo či nepřímo: a) drží většinu upsaného základního kapitálu podniku; b) disponují většinou hlasovacích práv vyplývajících z podílu na podniku; c) mohou jmenovat více než polovinu členů správního, řídicího nebo dozorčího orgánu podniku
  - 2) Rozšíření působnosti na výzkumná data
  - 3) Povinné poskytování informací s vysokou hodnotou

Národní právní úprava

- Listina základních práv a svobod
  - Čl. 17 odst. 5
    - *„státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti“*
    - Zakládá princip publicity veřejné správy

Ústavní východiska

- Usnesení ÚS sp. zn. III. ÚS 28/96
  - Žádost o informace o zemědělských dotacích
  - „Právo na informace je nepochybně subjektivním právem každého občana. Ve vztahu k osobě stěžovatele (šéfredaktora týdeníku R.) je umocněno (...) Odmítnout poskytnutí takové informace je možné pouze v případech zákonem výslovně stanovených.“

Ústavní východiska

- Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 2/10
  - Odstranění slova „pravomocných“ z ustanovení, že „*Povinné subjekty dále neposkytnou informace o rozhodovací činnosti soudů, s výjimkou pravomocných rozsudků.*“
  - „Smyslem a účelem práva na informace je totiž veřejná kontrola výkonu státní (tedy i soudní) moci; ta je z logiky věci realizována – a tím i způsobilá podléhat legitimní kontrole – nejen v rozhodování o veřejnoprávních věcech, ale i v rozhodování ve sporech soukromoprávních.“

Ústavní východiska

- Usnesení ÚS sp. zn. III. ÚS 156/02
  - Právo na informace je v Listině systematicky zařazeno mezi práva **politická**, tedy jako prostředek účasti na politickém životě státu. Zaručuje je stát. ... Je to právo na informaci v politickém slova smyslu, chápanou velmi široce, tj. takovou, kterou člověk žijící ve státě potřebuje k tomu, aby v prakticky dosažitelné míře znal, co se děje na veřejnosti v jeho okolí. Právu na informace odpovídá obecná povinnost, aby nikdo, koho k tomu neopravňuje zákon, a nad míru, ve které ho k tomu opravňuje zákon, nikomu v podání informace nebránil. Právo na informace **lze omezit toliko zákonem a to za splnění dvou podmínek**
    - předně že se tak děje za některým z účelů taxativně uvedených v čl. 17 odst. 4 Listiny
    - Je-li takové omezení nezbytné, tzn., že cíle omezení jinak v demokratické společnosti dosáhnout nelze.

Konflikt základních práv?

- Výjimky - LZPS Čl. 17 odst. 4
  - *Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.*

Konflikt základních práv?

- Test proportionality
  - Vhodné – je daný prostředek způsobilý k dosažení cíle?
  - Potřebné – nelze téhož cíle dosáhnout šetrněji?
  - Přiměřené (vlastní hodnocení kolidujících práv)

Národní právní úprava

- Obecný předpis – zákon č. 106/1999 Sb.
  - Neaplikuje se, pokud existuje zvláštní právní úprava
    - Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí
      - Rozsudek MS v Praze č. j. 9 Ca 270/2004 - 39
    - Katastr nemovitostí
    - Živnostenský zákon
    - ...
  - Hybridní úprava – přístup i opětovné užití
    - Obsahuje implementaci PSI směrnice
    - Obsahuje obecnou úpravu otevřených dat
  - Základní otázky:
    - Kdo? Jaké informace? Jakým způsobem? Opravné prostředky?

Povinné subjekty dle z. 106/1999 Sb.

- § 2 odst. 1: státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce
- § 2 odst. 2: subjekty, kterým zákon svěřil pravomoc rozhodovat o právech a povinnostech osob, v rozsahu výkonu této pravomoci

Veřejné instituce

- Novela č. 39/2001 Sb. – cíl: zajistit aplikaci na veřejnoprávní media
- Intenzivní soudní praxe:
  - Všeobecná zdravotní pojišťovna (Nález Ústavního soudu ze dne 16. 1. 2003, sp. zn. III. ÚS 671/02)
  - Fond národního majetku (Nález Ústavního soudu ze dne 27. 2. 2003, sp. zn. III. ÚS 686/02)
    - 4 znaky veřejné instituce
      - (i) veřejný účel instituce
      - (ii) její zřízení státem
      - (iii) vznik orgánů instituce státem
      - (iv) státní dohled nad činností instituce

Veřejné instituce

- Státní podnik Letiště Praha (Nález Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2007, sp. zn. I. ÚS 260/06)
  - 5. znak
    - (i) veřejný účel instituce
    - (ii) její zřízení státem
    - (iii) vznik orgánů instituce státem
    - (iv) státní dohled nad činností instituce
    - (v) určení, zda instituce vzniká na základě veřejného nebo soukromého práva
  - Základní kámen pro rozhodovací praxi NSS

Veřejná instituce - NSS

- Mnoho rozhodnutí, např.:
  - FC Hradec Králové, a. s.
  - Dopravní podnik hl. m. Prahy a. s.
  - Teplárna České Budějovice, a. s.
  - ČEZ, a. s.
    - Několik rozhodnutí, poslední č. j. 2 As 155/2015 - 84

Veřejná instituce – skrytý obrat ÚS

- ČEZ - Nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1146/16
  - Výklad NSS je příliš široký, nelze ho vztahovat na osoby soukromého práva
  - Většinový podíl státu „ *sám o sobě nic nemění na povaze stěžovatelky jako soukromoprávního subjektu. Není ani zřejmé, od jaké výše uvedeného podílu by se mělo odvíjet hodnocení, zda jde nebo nejde o veřejnou instituci, ani jaký vliv by z tohoto hlediska měla případná změna podílu.*“
  - Rozšířením výčtu povinných subjektů dle § 2 odst. 1 SvInf o veřejnou instituci byl tento zákon doplněn o neurčitý pojem, jehož smyslem je umožnit, aby se povinnost poskytovat informace vztahovala na co nejširší okruh veřejnoprávních subjektů, a to bez ohledu na jejich právní formu nebo to, zda je jimi vykonávána veřejná správa vrchnostenským či nevrchnostenským způsobem. Tento pojem však nelze vztáhnout na subjekty soukromého práva. Je totiž natolik neurčitý, že žádný z těchto subjektů nemůže ze SvInf zjistit, zda má postavení povinného subjektu. Přiznání postavení veřejné instituce některé z osob soukromého práva znamená uložení povinnosti v rozporu s čl. 4 odst. 1 LPS.

Veřejná instituce – reakce NSS

- Oživení v. OTE, a. s.
  - Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 12. 2017, č. j. 7 As 311/2017 – 39
  - OTE - operátor na trhu a správce veřejně přístupného rejstříku obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů
  - NSS do důsledku interpretuje náleží ÚS
    - Nezbytnost vzniku ze zákona

Veřejná instituce – reakce ÚS

- Pražská plynárenská Servis distribuce, a. s.
  - Nález Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. I.ÚS 1262/17
  - Vznik ze zákona není nutný, stačí 100% podíl
  - **Prodej akcii a jsi v pohodě!**
- Reakce legislativy?
- Vztah k novele PSI směrnice?

Veřejné instituce

- Chaps
  - IDOS – data – Seznam.cz
  - Chaps: Nejsme povinný subjekt, nic nedáme
  - Správní kolečko:
    - Rozhodnutí MD (Ministerstva dopravy ze dne 16. 1. 2012 č. j. 220/2011-030-Z106/10)
    - Rozsudek KS v Brně (7. 6. 2013 č. j. 62 A 26/2012-129)
    - Kasační stížnosti (27. 9. 2013 č. j. 5 As 57/2013-16)
    - Ústavní stížnosti (II.ÚS 3669/13)
  - ÚS - Ano! – přenesení výkonu veřejné správy –povinný subjekt v rozsahu přeneseného úkolu
  - (ÚOHS – pokuta Chaps 2 199 000 Kč, snížena na polovinu v rozkladu)

Jaké informace?

- Informace (§ 3 odst. 3): *„jakýkoliv obsah nebo jeho část v jakékoliv podobě, zaznamenaný na jakémkoliv nosiči, zejména obsah písemného záznamu na listině, záznamu uloženého v elektronické podobě nebo záznamu zvukového, obrazového nebo audiovizuálního.“*
- Informace, kterou už má, nebo kterou má mít
  - Ne informace nově vytvořené
  - Vztahuje se i na konkrétní formáty
- Př: Rozsudek NSS 4 As 50/2012-71
  - Žádost o emailovou komunikaci hejtmana JM kraje
  - Nebyla povinnost archivovat
- Př. 2: Rozsudek NSS 6 As 136/2014 – 41
  - Pokud při vyřizování žádosti o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, povinný subjekt zjistí, že požadované informace má (i když je ze zákona shromažďovat nemusí), je povinen je žadateli poskytnout, nejedná-li se o výluky podle § 7 až § 11 zákona o svobodném přístupu k informacím.

Poskytování informací

- Na žádost
- Zveřejněním
  - Povinné
    - Př. § 5 odst. 1 z. č. 106/1999 Sb.
      - Každý povinný subjekt musí pro informování veřejnosti ve svém sídle a svých úřadovnách zveřejnit na místě, které je všeobecně přístupné, jakož i umožnit pořízení jejich kopie, tyto informace:
        - a) důvod a způsob založení povinného subjektu, včetně podmínek a principů, za kterých provozuje svoji činnost,
        - b) popis své organizační struktury, místo a způsob, jak získat příslušné informace, kde lze podat žádost či stížnost, předložit návrh, podnět či jiné dožádání anebo obdržet rozhodnutí o právech a povinnostech osob,
        - c) místo, lhůtu a způsob, kde lze podat opravný prostředek proti rozhodnutím povinného subjektu o právech a povinnostech osob, a to včetně výslovného uvedení požadavků, které jsou v této souvislosti kladeny na žadatele, jakož i popis postupů a pravidel, která je třeba dodržovat při těchto činnostech, a označení příslušného formuláře a způsob a místo, kde lze takový formulář získat,
        - ...
    - § 5 odst. 5 Povinné subjekty, které vedou a spravují registry, evidence, seznamy nebo rejstříky obsahující informace, které jsou na základě zvláštního zákona každému přístupné, jsou tyto informace povinny zveřejňovat v přehledné formě způsobem umožňujícím i dálkový přístup. Na tyto subjekty se pro tento účel nevztahuje povinnost zamezit sdružování informací podle zvláštního právního předpisu.

Poskytování informací

- Na žádost
- Zveřejněním
  - Povinné
    - Př. § 5 odst. 1 z. č. 106/1999 Sb.
      - Každý povinný subjekt musí pro informování veřejnosti ve svém sídle a svých úřadovnách zveřejnit na místě, které je všeobecně přístupné, jakož i umožnit pořízení jejich kopie, tyto informace:
        - a) důvod a způsob založení povinného subjektu, včetně podmínek a principů, za kterých provozuje svoji činnost,
        - b) popis své organizační struktury, místo a způsob, jak získat příslušné informace, kde lze podat žádost či stížnost, předložit návrh, podnět či jiné dožádání anebo obdržet rozhodnutí o právech a povinnostech osob,
        - c) místo, lhůtu a způsob, kde lze podat opravný prostředek proti rozhodnutím povinného subjektu o právech a povinnostech osob, a to včetně výslovného uvedení požadavků, které jsou v této souvislosti kladeny na žadatele, jakož i popis postupů a pravidel, která je třeba dodržovat při těchto činnostech, a označení příslušného formuláře a způsob a místo, kde lze takový formulář získat,
        - ...
      - (5) Povinné subjekty, které vedou a spravují registry, evidence, seznamy nebo rejstříky obsahující informace, které jsou na základě zvláštního zákona každému přístupné, jsou tyto informace povinny zveřejňovat v přehledné formě způsobem umožňujícím i dálkový přístup. Na tyto subjekty se pro tento účel nevztahuje povinnost zamezit sdružování informací podle zvláštního právního předpisu.
  - Dobrovolné
    - § 5 odst. 7 ZInf:
    - Povinný subjekt může informace podle odstavce 1 zveřejnit i dalšími způsoby a **s výjimkami uvedenými v tomto zákoně může zveřejnit i další informace.**

Poskytování informací na žádost

- Způsob poskytnutí:

- § 4a

- Je-li informace poskytována na základě žádosti, poskytuje se **ve formátech a jazycích podle obsahu žádosti o poskytnutí informace**, včetně k ní se vztahujících **metadat**, pokud tento zákon nestanoví jinak. Povinný subjekt není povinen měnit formát nebo jazyk informace ani vytvářet k informaci metadata, pokud by taková změna nebo vytvoření metadat byly pro povinný subjekt **nepřiměřenou zátěží**; v tomto případě vyhoví povinný subjekt žádosti tím, že poskytne informaci ve formátu nebo jazyce, ve kterých byla vytvořena. ...

- Možnost poskytnout prostřednictvím aplikačního rozhraní (API)

- Poplatky za poskytnutí

- Nesmí překročit nutně vynaložené náklady

Poskytování informací zveřejněním

- Způsob zveřejnění
  - Co nejvíce míří a strojové zpracování a další užití
    - Implementace EU směrnice
    - Cíl – umožnit re-use
  - § 4b:
    - Informace poskytovaná zveřejněním se poskytuje ve všech formátech a jazycích, ve kterých byla vytvořena; při zveřejnění takové informace v elektronické podobě musí být jeden z těchto formátů otevřený a, je-li to možné, též strojově čitelný. Je-li to možné a vhodné, zveřejní povinný subjekt spolu s informací též metadata, která se k ní vztahují. Formát i metadata by měly co nejvíce splňovat otevřené formální normy.

§ 3 odst. 7 a 8:

- **Strojově čitelným formátem** se pro účely tohoto zákona rozumí formát datového souboru s takovou strukturou, která umožňuje programovému vybavení snadno nalézt, rozpoznat a získat z tohoto datového souboru konkrétní informace, včetně jednotlivých údajů a jejich vnitřní struktury.
- **Otevřeným formátem** se pro účely tohoto zákona rozumí formát datového souboru, který není závislý na konkrétním technickém a programovém vybavení a je zpřístupněn veřejnosti bez jakéhokoli omezení, které by znemožňovalo využití informací obsažených v datovém souboru.

§ 3 odst. 9

Otevřenou formální normou se pro účely tohoto zákona rozumí pravidlo, které bylo vydáno písemně a obsahuje specifikace požadavků na zajištění schopnosti různých programových vybavení vzájemně si poskytovat služby a efektivně spolupracovat.

Poskytování informací zveřejněním

- Způsob zveřejnění
  - Co nejvíce míří a strojové zpracování a další užití
    - Implementace EU směrnice
    - Cíl – umožnit re-use
  - § 4b:
    - Informace poskytovaná zveřejněním se poskytuje ve všech formátech a jazycích, ve kterých byla vytvořena; při zveřejnění takové informace v elektronické podobě musí být jeden z těchto formátů otevřený a, je-li to možné, též strojově čitelný. Je-li to možné a vhodné, zveřejní povinný subjekt spolu s informací též metadata, která se k ní vztahují. Formát i metadata by měly co nejvíce splňovat otevřené formální normy.

Výjimky z aplikace zákona č. 106/1999

- § 8a a § 9 -11 zákona
- Ochrana
  - Utajovaných informací
  - Soukromí a osobních údajů
    - Příklad: Platy státních zaměstnanců
  - Obchodní tajemství
  - Důvěrnost majetkových poměrů
  - Autorské právo třetích osob (§ 11 odst. 2 písm. c)
  - ...

Soukromí - platy

- § 8b:
  - (1) Povinný subjekt poskytne základní osobní údaje o osobě, které poskytl veřejné prostředky.
  - (2) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na poskytování veřejných prostředků podle zákonů v oblasti sociální, poskytování zdravotních služeb, hmotného zabezpečení v nezaměstnanosti, státní podpory stavebního spoření a státní pomoci při obnově území.
  - (3) Základní osobní údaje podle odstavce 1 se poskytnou pouze v tomto rozsahu: jméno, příjmení, rok narození, obec, kde má příjemce trvalý pobyt, výše, účel a podmínky poskytnutých veřejných prostředků.

Soukromí - platy

- Ustálená praxe NSS:
  - Např. 8 As 55/2012-62 ze dne 22. 10. 2014
  - Informace o platech zaměstnanců placených z veřejných prostředků se podle § 8b zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, zásadně poskytují.
  - Povinný subjekt neposkytne informace o platu zaměstnance poskytovaném z veřejných prostředků (§ 8b zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím) **jen výjimečně, pokud se tato osoba na podstatě vlastní činnosti povinného subjektu podílí jen nepřímo a nevýznamným způsobem a zároveň nevystávají konkrétní pochybnosti o tom, zda v souvislosti s odměňováním této osoby jsou veřejné prostředky vynakládány hospodárně.**

Platy zaměstnanců

- Protest – ÚOOÚ
  - Argument: Neproporcionální
  - Řešení – neuvádět jména s výjimkou vrcholových pozic
- ÚS – Nález sp. zn. IV.ÚS 1378/16 ze dne 17. 10. 2017
  - Povinná osoba může odmítnout poskytnout žadateli informace o platu a odměnách zaměstnance vyžádané na základě ustanovení § 8b zákona o svobodném přístupu k informacím, pokud nejsou splněny všechny tyto podmínky:
    - a) účelem vyžádání informace je přispět k diskusi o věcech veřejného zájmu;
    - b) informace samotná se týká veřejného zájmu;
    - c) žadatel o informaci plní úkoly či poslání dozoru veřejnosti či roli tzv. "společenského hlídačského psa";
    - d) informace existuje a je dostupná.Nejsou-li všechny tyto podmínky splněny, potom odmítnutí poskytnout žadateli informaci o platu a odměnách zaměstnance není porušením povinnosti státních orgánů a orgánů územní samosprávy poskytovat přiměřeným způsobem informace o své činnosti, vyplývající z článku 17 odst. 5 Listiny
  - „Ústavní soud konstatuje, že poskytování informací o odměnách za práci není obecně protiústavní, nicméně případný zásah do základních práv dotčených osob je nutno posuzovat podle okolností každého jednotlivého případu.“

Ochrana autorského práva

- Pouze, když autorské právo svědčí třetí osobě
- Úřední dílo! (§ 3 Aut. Z.)
- Ne databázové právo
- § 11 odst. 2 písm. c) z. 106/1999 Sb.
  - „Povinný subjekt informaci neposkytne, pokud by tím byla porušena ochrana práv třetích osob k předmětu práva autorského nebo práv souvisejících s právem autorským.“
- Zákonná licence užití díla pro úřední účel dle § 34 z. č. 121/2000 Sb., autorský zákon
- PŘ. 1 – Právní analýza vypracovaná externím subjektem
  - Rozsudek NSS ze dne č. j. 3 As 55/2014-33
  - V projednávané věci je tedy třeba na základě smlouvy o dílo, příp. licenční smlouvy, uzavřené mezi žalovaným a advokátní kanceláří ověřit, zda byl žalovaný oprávněn požadovanou právní analýzu stěžovatelce poskytnout, aniž by porušil autorská práva jejího zpracovatele.
- PŘ. 2 – Mapy kriminality

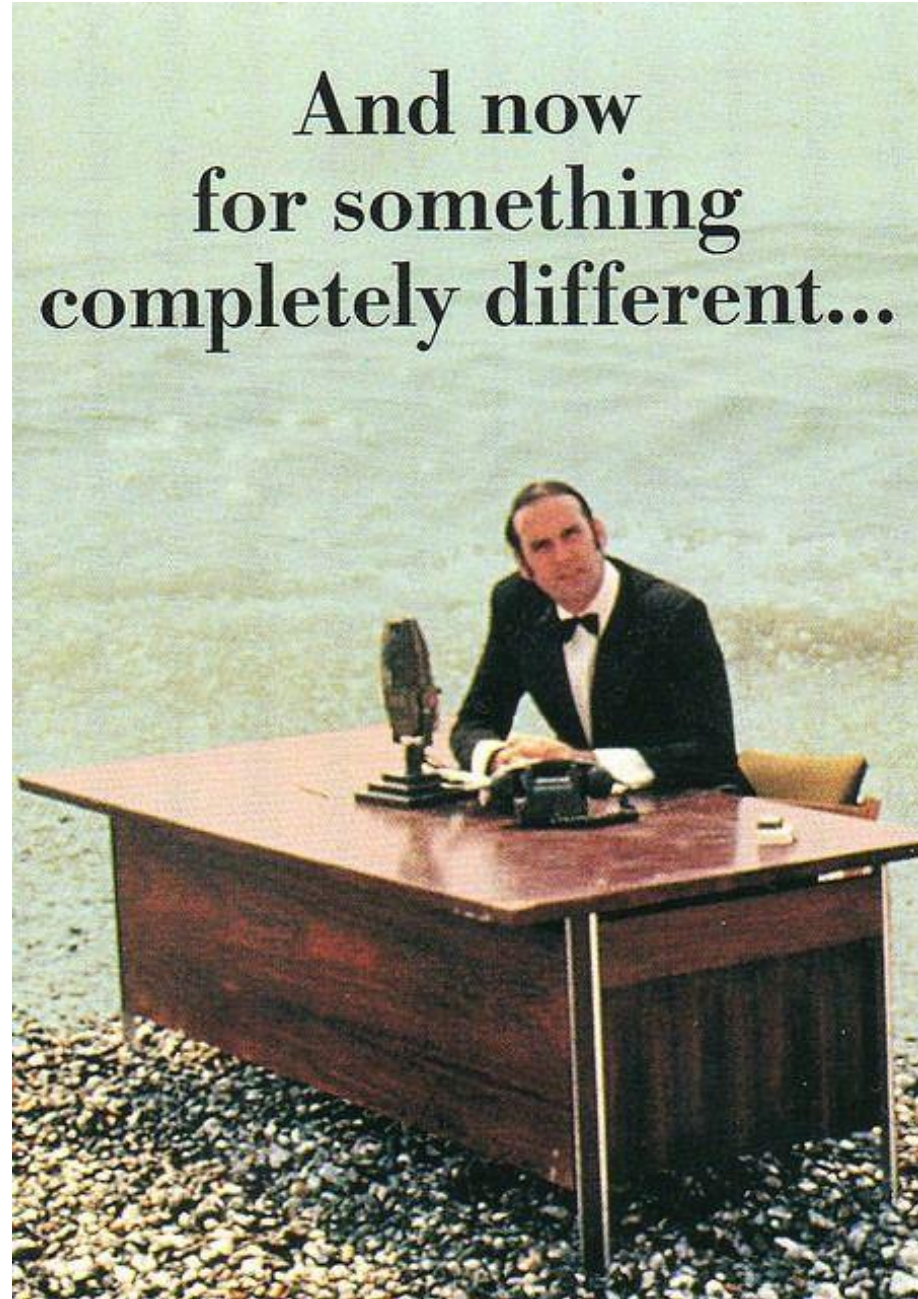
Ochrana autorského práva

- Pokud je povinný subjekt oprávněn k rozmnožování, rozšiřování a sdělování – je povinen poskytnout

Opětovné užití informací veřejného sektoru

- Pro efektivitu je třeba zajistit vhodný přístup k datům
  - Otevřená data
  - Open API

And now
for something
completely different...

Co jsou „otevřená data“
*„Nejzajímavější způsob
využití vašich dat vymyslí
někdo jiný.“*

*-Rufus Pollock
Open Knowledge Foundation*

Návaznost na PSI

Otevřená data = způsob poskytování informací
veřejného prostoru

Neřešíme „co“ - Řešíme „jak“

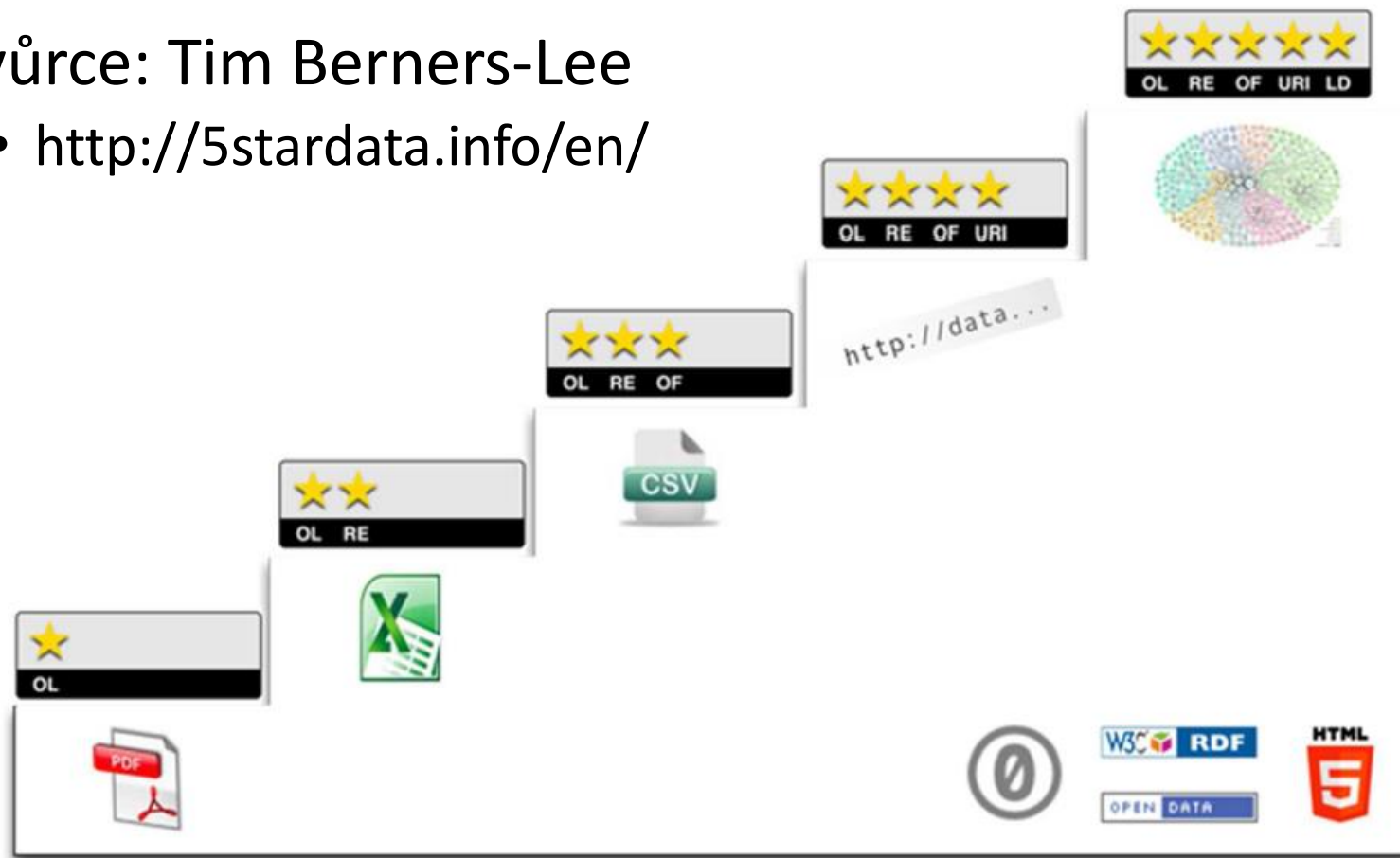
Obecné požadavky na OD

- úplná,
- snadno dostupná,
- strojově čitelná,
- používající standardy s volně dostupnou specifikací,
- zpřístupněna za jasně definovaných podmínek užití dat s minimem omezení,
- dostupná uživatelům při vynaložení minima možných nákladů.

Pět stupňů otevřenosti

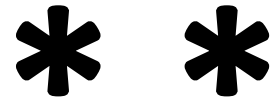
- Standardizovaný výklad
- Tvůrce: Tim Berners-Lee
  - <http://5stardata.info/en/>

Zdroj: HAUSENBLAS, Michael. 5 star Open Data. Dostupné z: <http://5stardata.info/>

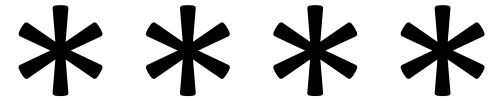
- Data jsou online tak, aby je každý mohl použít
  - Poskytnutí bez právních překážek

- Příklad: PDF soubory, Obrázky atd.
  - <http://5stardata.info/en/examples/gtd-1.pdf>

- Data jsou online
  - Jsou ve strukturované strojově čitelné podobě
-
- Příklad: tabulka .xls

- Data jsou online
- Jsou ve strukturované strojově čitelné podobě
- Jsou v otevřeném formátu
  - = není třeba zakoupení zvláštního software pro jejich zpracování
- Příklad: formáty .xlsx; .csv; .json

- Data jsou online
- Jsou ve strukturované strojově čitelné podobě
- Jsou v otevřeném formátu
- Datové prvky mají vlastní IRI – „chytrá struktura“
  - Jsou přímo identifikovatelné; dá se na ně odkazovat
  - IRI = [Internationalized Resource Identifier](#)

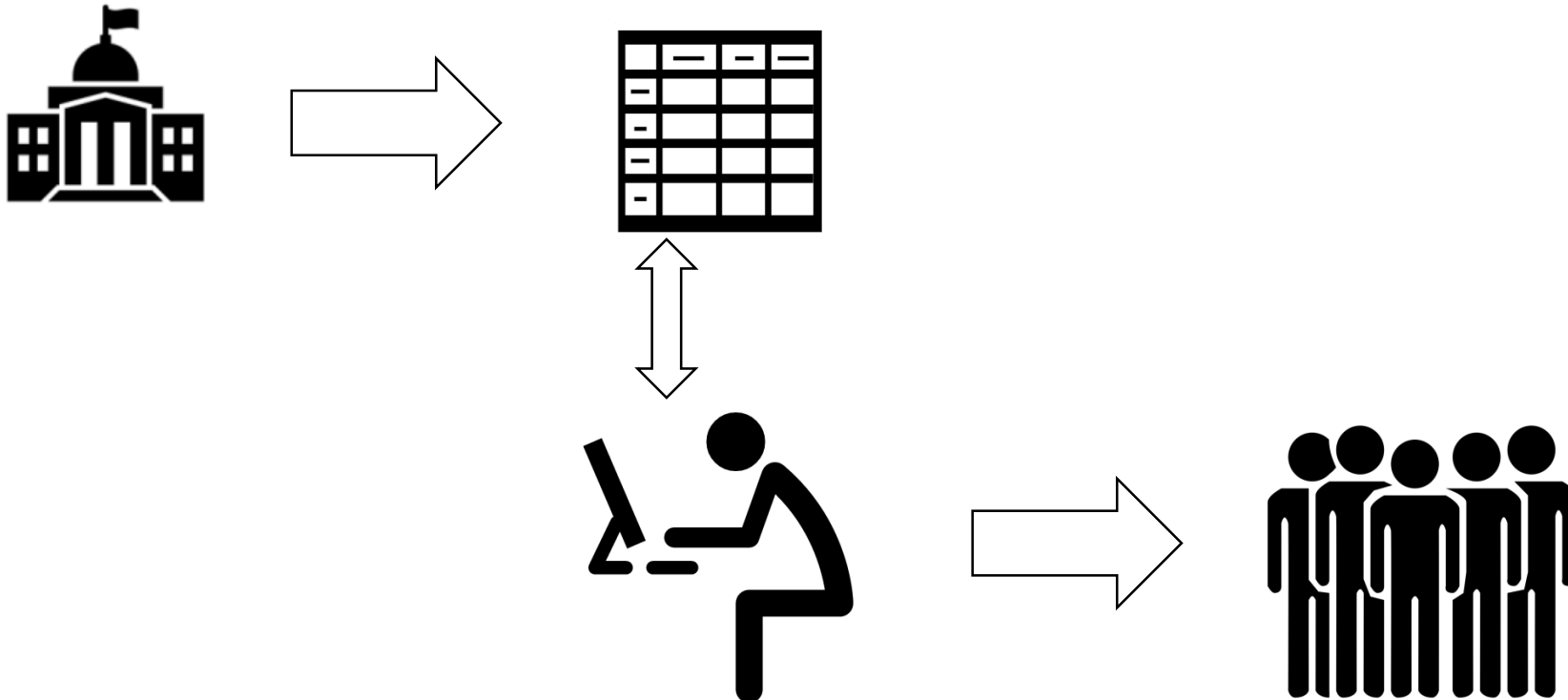
„Data na síti“ X „Data v síti.“

- = „Propojená data“ (Linked data)
- Data jsou online
- Jsou ve strukturované strojově čitelné podobě
- Jsou v otevřeném formátu
- Datové prvky mají vlastní IRI
- Data jsou přímo propojená s dalšími datovými zdroji
  - Obdoba webových stránek
- <http://www.bbc.co.uk/things/>

Jak to celé funguje?

Veřejná správa poskytne PSI ve formě otevřených dat
Nezávislý vývojář nad nimi postaví aplikaci

Výhody otevřených dat

- Posílení transparentnosti a kontrola veřejné správy
  - <https://cz.wikibudgets.org/w/statni-rozpocet-2016>
- Zefektivnění veřejné správy
  - Zejména při existenci propojených dat
- Datová žurnalistika
- Lepší služby
  - <http://roadworks.org>
- Nové ekonomické příležitosti
- Zdroj nových služeb

Výhody otevřených dat

- Příklad Londýn
  - Přes 500 aplikací postavených na městských OD
  - Přes 5000 lidí zaměstnaných v IT odvětví
  - Investice na otevření dat pod 1 mil. Liber
  - Návratnost 58 mil. Liber
  - **Výsledek – všechny aplikace pochází od třetích stran**
- London DataStore: <http://data.london.gov.uk>

Časté námitky proti OD

- „Nebudeme poskytovat data, protože stejně to k ničemu není.“
- „Nemůžeme vytvořit aplikace, protože nemáme na čem je postavit.“

Právní úprava OD v ČR

- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- „OD novela“ z. č. 298/2016 Sb.
  - Účinnost od 1. 1. 2017
  - Navazuje na PSI novelu – z. č. 222/2015 Sb.
- OD = Kvalifikovaný způsob poskytování informací **zveřejněním**

Zákonná definice OD

- § 3 odst. 11

„Otevřenými daty se pro účely tohoto zákona rozumí informace zveřejňované **způsobem umožňujícím dálkový přístup v otevřeném a strojově čitelném formátu**, jejichž **způsob ani účel následného využití není omezen** a které jsou evidovány v **národním katalogu otevřených dat.**“

Právní úprava OD v ČR

Ze zákona otevřená data

- minimálně na **třetím** stupni
otevřenosti

+ registrace v NKOD

Právní úprava OD v ČR – nová povinnost publikovat

Právní úprava OD v ČR – nová povinnost publikovat

- § 4b odst. 2:

„Povinné subjekty zveřejňují **informace obsažené v jimi vedených nebo spravovaných registrech**, evidencích, seznamech nebo rejstřících, **kteřé jsou na základě zákona každému přístupné** a které lze využít při podnikání nebo jiné výdělečné činnosti, ke studijním nebo vědeckým účelům anebo při veřejné kontrole povinných subjektů, jako **otevřená data**. Povinné subjekty zaevidují tyto informace v národním katalogu otevřených dat. Seznam informací podle věty první stanoví prováděcí právní předpis.“

- Zmocnění Vlády vydat nařízení, kterým určí informace povinně poskytované jako OD („povinné **datové sady**“)

= nastartování ekosystému OD

Návrh nařízení vlády – „Povinná otevřená data“

- účinnost 1. 1. 2018
- Údaje ze systému ARES
  - Rejstříky (Obchodní, Spolkový)
- Jízdní řády
- Metadata registru smluv
- Evidence obsazovaných míst
- Údaje z informačního systému o veřejných zakázkách
- Dotace
- Držitelé datových schránek

„Dobrovolná“ otevřená data

- Možnost poskytnout jakékoli informace, pokud není zákonem vyloučeno
  - § 5 odst. 7 z. č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím:
„Povinný subjekt může informace podle odstavce 1 zveřejnit i dalšími způsoby a s výjimkami uvedenými v tomto zákoně může zveřejnit i další informace.“
- Povinný subjekt může splnit požadavky definice OD

Infrastruktura OD v ČR

- Národní katalog otevřených dat
  - Informační systém veřejné správy
  - Spravuje jej Ministerstvo vnitra (dle § 4c z. č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím)
  - Centrální uzel pro Otevřená data v ČR
    - Obsahuje Metadata ke všem OD v ČR
    - Může obsahovat rovněž přímo datové sady
      - Malá kapacita
  - Předpoklad pro navázání na Evropský katalog OD

Infrastruktura OD v ČR – Publikace OD

- Lokální katalog OD
  - Systematizované uložení spravované poskytovatelem dat
    - Fakticky je to jedna tabulka odkazující na uložení
  - Registruje se v NKOD jako celek
    - Proveďte se zasláním datové zprávy za užití datové schránky poskytovatele
    - Přesný postup: <http://opendata.gov.cz/cinnost:registrace-vlastniho-katalogu-v-nkod>
  - Výhoda – NKOD data z lokálního katalogu automatizovaně nahrává
  - Nevýhoda – nákladnější než samostatné datové sady

Infrastruktura OD v ČR – Publikace OD

- Publikace jednotlivých datových sad
  - Umístění datových sad na servery poskytovatele dat
  - Registrace datových sad v NKOD
    - Proveďte se zasláním datové zprávy za užití datové schránky poskytovatele
    - Přesný postup: <http://opendata.gov.cz/cinnost:sprava-katalogizacniho-zaznamu-v-nkod>
  - Výhoda – méně nákladné než LKOD
  - Nevýhoda – při změně nutné aktualizovat ručně

Infrastruktura OD v ČR

- Požadavky na sjednocený formát otevřených dat
  - Na úrovni API katalogů otevřených dat (např. CKAN/DKAN)
  - Na úrovni popisu jednotlivých datových sad (jejich metadata)

Rekapitulace

Otevřená data jsou zpřístupněná původní data, s kterými každý může nakládat jak chce.

Otevřená data nejsou data poskytovaná pouze přes formuláře, nebo rovnou jako aplikace.

Právní překážky při otevírání dat

Cíl: Umožnit tvůrci aplikace s daty nakládat

- Nejčastější překážky
  - Špatně nastavené smlouvy s provozovateli služeb
  - Práva duševního vlastnictví
  - Ochrana osobních údajů

Špatně nastavené smlouvy s provozovateli služeb

- Informační systémy často letité
  - Zastaralé (nebo neexistující smlouvy) s provozovateli systémů
  - Stát „rukojmím“ provozovatelů
- Příklad:
  - Chaps (jízdni řády)

Práva duševního vlastnictví

- Autorské právo
- Zvláštní práva pořizovatele databáze
- 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

Autorské právo

- Součástí datové sady je *dílo*
  - dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam
  - Příklad: *The Queen's Commonwealth Essay Competition*

Autorské právo

- Databáze samotná je dílem
  - § 2 odst. 2 Aut. Z.:
    - Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvořem a jejíž součásti jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným.
= „Originální databáze“

Autorské právo

- Záchrana – Úřední dílo
  - § 3 písm. a) Aut. Z.:
    - **úřední dílo**, jímž je právní předpis, rozhodnutí, opatření obecné povahy, veřejná listina, veřejně přístupný rejstřík a sbírka jeho listin, jakož i úřední návrh úředního díla a jiná přípravná úřední dokumentace, včetně úředního překladu takového díla, sněmovní a senátní publikace, pamětní knihy obecní (obecní kroniky), státní symbol a symbol jednotky územní samosprávy **a jiná taková díla, u nichž je veřejný zájem na vyloučení z ochrany**

Autorské právo

- **Pokud není úřední dílo - licence**
  - Předpoklad - Povinný subjekt je oprávněn licenci udělit
    - Pokud ne; nemůže poskytnout jako otevřená data
  - Doporučované – otevřené licence Creative Commons 4.0
    - CC-BY 4.0 = uveďte původ
  - Informace o licenci připojit jako metadata k datové sadě

Zvláštní práva pořizovatele databáze

= Ochrana investice vynaložené v souvislosti se vznikem databáze

- Databáze

= soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na formu jejich vyjádření

(§ 88 Aut. Z.)

Zvláštní práva pořizovatele databáze

= právo na vytěžování nebo na zužitkování celého obsahu databáze nebo její kvalitativně nebo kvantitativně podstatné části a právo udělit jinému oprávnění k výkonu tohoto práva
(§ 90 odst. 1 Aut. Z.)

Zvláštní práva pořizovatele databáze

= Přísluší pořizovateli databáze, pokud **pořízení, ověření** nebo **předvedení** obsahu databáze představuje **kvalitativně** nebo **kvantitativně podstatný vklad** bez ohledu na to, zda databáze nebo její obsah jsou předmětem autorskoprávní nebo jiné ochrany.

Databázovost

- Databáze
- Pořízení
- Ověření
- Předvedení
- Podstatný vklad

Zvláštní práva pořizovatele databáze

- Výjimka úředního díla?
  - Do 31. 12. 2016 – Ne
  - Od 1. 1. 2017 – Open data novela – Ano
    - Problém - Přejícné ustanovení:
      - OD Novela se nevztahuje na databáze chráněné zvláštním právem pořizovatele databáze pořizené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.“

Zvláštní práva pořizovatele databáze

- **Licencování**

- Jako u autorského díla jen tam, kde má práva
- Rozdíl – Možnost vzdát se zvláštního práva pořizovatele DB
- Doporučení – CC0

Shrnutí - Duševní vlastnictví jako překážka publikace OD

- Díla jako součást datové sady
- Datová sada jako originální databáze
- Zvláštní práva pořizovatele databáze
- **A jejich kombinace**
- Pokud není úřední dílo – nutné licence
- Doporučený postup:
<http://opendata.gov.cz/cinnost:stanoveni-podminek-uziti>

Shrnutí - Duševní vlastnictví jako překážka publikace OD

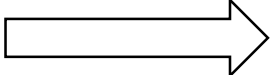
- Pokud není překážka ze strany práv duševního vlastnictví – není třeba licencovat
- Vhodné – do metadat umístit informaci o tom, že není překážka
  - Zvýšení právní jistoty

Ochrana osobních údajů

- Právní úprava – Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (č. 2016/679)
- Osobní údaj = informace vedoucí k přímé nebo nepřímé identifikaci fyzické osoby (subjektu údajů)
- Správce údajů
  - Určuje účel zpracování OÚ
  - Je za zpracování odpovědný

Ochrana osobních údajů

- Pro zpracování třeba:
  - Zákonný účel
  - Zákonný titul (Čl. 6 odst. 1)
    - ~~Souhlas~~
    - Plnění zákonné povinnosti
    - Oprávněný zájem správce nebo třetí osoby
- Správce
  - Poskytovatel
  - Autor aplikace

 Jiné účely zpracování

Ochrana osobních údajů

- **Přímo identifikovatelné údaje**
  - Obsažené v např. rejstřících osob, živnostenský rejstřík, insolvenční rejstřík, seznam datových schránek atd.
  - Problém se zajištěním zákonnosti u příjemce dat
  - poskytnutí bez anonymizace – umožnění narušení ochrany soukromí a usnadnění vzniku možné škody

Ochrana osobních údajů

- Nepřímo identifikovatelné údaje
  - Na první pohled nejde o OÚ
  - Riziko s propojením s jinými daty
    - Princip OD – propojování; datová analýza
  - Oslaben prevenční princip
  - Subjekty údajů se mohou domáhat svých práv
- Jen tam, kde dává povinnost zákon

Závěrem

Otevírat data?

Politická otázka, ne právní.

Děkuji za pozornost.

@jkb_misek